

MIKC "Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola"

Krišjāņa Valdemāra iela 139, Lāčplēša iela 55, Rīga
www.rdmv.lv

Metodiskais mācību līdzeklis

DIZAINA PROCESI
ILGTSPĒJĪGS

MIKC „Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola”

Izglītības programma: Produktu dizains

1.Kurss

Modulis: **Dizaina procesi**

Pedagogs: **Baiba Lindāne**

2023

METODISKĀ MĀCĪBU LĪDZEKĻA

MĒRĶIS

attīstīt izpratni par to, kas ir ilgtspējīgs produkts un kādi ir nosacījumi lai radītu ilgtspējīgu produktu

UZDEVUMI

Patstāvīgais darbs

«Ilgtspējīga dzīvošana. Kā es, kā patērētājs iesaistos?»

(uzdevuma izpildes plāns 12.lpp.)

Klases darbs

«Produkta dzīves cikla izpēte»

- 1) Pedagoģs izstāsta par produkta dzīves cikla izpēti
- 2) Audzēknis izvēlās vai pedagoģs iedod produktu, kuram veikt izpēti
- 3) Audzēkņi sadalās grupās un veic izpēti, aizpildot doto darba lapu
(19.lpp.)

SASNIEDZAMĀIS REZULTĀTS

Audzēknis izprot, kas ir ilgtspējīga attīstība, kā lietotājs un apgūst ilgtspējīgu produktu radīšanas nosacījumus

ilgtspējīga attīstība

sustainable development

ir attīstība, kur

šodienas vajadzību apmierināšana

neapdraud

nākamo paaudžu iespējas apmierināt savējās

ilgtspējīga attīstība

Ilgtspējīgas attīstības jēdziens pirmo reizi tika minēts

Riodežaneiro konferencē «Vide un attīstība»

1992. gadā.

ilgtspējīga attīstība

“Ilgtspējīga attīstība nav jauna koncepcija.
Tā ir jaunākā izpausme mūžsenai ētikai, kas
saistīta ar **cilvēka un vides attiecībām un
pašreizējās paaudzes atbildību pret
nākamajām paaudzēm”**

(No grāmatas “Gribam ilgtspējīgu attīstību” (Römpczyk, Elmar)

ilgtspējīga attīstība

„Ilgtspējīga attīstība nav vienkārši labklājības pieaugums, bet **esošo resursu saglabāšana pēc iespējas ilgāk.**”

Jānis Brizga, Pasaules Dabas Fonds

ilgtspējīga attīstība

„Pasaulē mēs esam 6 miljardi iedzīvotāju, zeme ir tik liela, cik tā ir. Tā nepalielinās. **Katram iedzīvotājam vidēji rēķinot ir 2 hektāri zemes**, kam vajadzētu būt pietiekamam mūsu labklājības nodrošināšanai – pārtikai, ceļiem, infrastruktūrai, vietai, kur noārdīt paša atkritumus. Bet reālais patēriņš, cik daudz tiek tērēts no šiem sev iedalītajiem 2 ha ir ļoti, ļoti atšķirīgs. Pēc šādiem aprēķiniem amerikāņiem vajadzīgas 5 planētas, vecajai **Eiropai - 3 planētas.**”

Asoc. prof. Roberts Kīlis, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas redakcijas grupas vadītājs 2017

ko darīt?

Ko darīt,

lai nemainot mūsdienu cilvēka dzīves **kvalitāti**,
netiktu apdraudēta ekosistēma, daba, cilvēki?

ko darīt, kā dizainerim?

Nevadīties tikai pēc **tendencēm**, bet radīt jēgpilnus apģērbus / produktus.

Neiesaistīties modes industrijas noteiktajās **sezonaļajās** modes skatēs, kas ir vismaz 4x gadā.

Pārdomāt apģērba **piegriezumu**, lai neradītu atgriezumus, vai to apjomu samazinātu.

Uzlabot **darba apstākļus** Bangladešas, Ķīnas u.c. valstu cilvēkiem, kuri strādā apģērbu un aksesuāru industrijā.

Iesaistīt viņus **augstāk kvalificētu darbu** veikšanai

Labot / pārveidot «gudri» apģērbus / produktus

Produktu izgatavošanu realizēt mazāk attīstītās valstīs, lai lētais darba spēks kļūst par darbaspēku ar pievienoto vērtību un uzlabo savu dzīves kvalitāti

Produktu izgatavošanu izvietot valstī, kurā iegūst konkrēto materiālu, lai netērētu resursu pārvadāšanai un degvielas izmešu samazināšanai

Produktu dizaina izstrādē iekļaujot kāda reģiona **lokālās** tradīcijas + materiālu + izgatavošanu (piemēram paklāju aušana, bambusa pinumi u.c.)

Radīt **jēgpilnus produktus** - dizainu produktiem kas tiešām ir nepieciešami, kas risinās kādu situāciju

Izstrādāt **produkta dzīves cikla plānu**, pirms izgatavošanas.

Radīt tādus produktus, kas ir **labojami**, kuru detaļas ir atdalāmas, **šķirojamas** atsevišķi

ko darīt, kā dizainerim?

APĢĒRBU / PRODUKTU PADARĪT PAR VĒRTĪBU

lai to negribētos izmest, bet lietot pēc iespējas ilgāk

ko darīt, kā lietotājam?

Iepirkšanās paradumi

Atkārtoti lietojami iepakojumi

Beziepakojuma veikali

Veikt **pirkumus** pārdomāti

Mainīties ar apģērbiem / produktiem

Pārdot **otrrreizēja tirgū**

Resursu patēriņš

Ūdens patēriņš

Elektrības patēriņš

Degvielas patēriņš (ar cik automašīnām ģimenē brauc, vai ar velo, vai nomā)

Labot apģērbus / produktus, labot pārveidojot, pārveidot «gudri»

Daba

Savākt atkritumus, aiz sevis, citiem?

Šķirošana

Izmeši no degvielas

UZDEVUMS: **Ilgtspējīgs. Kā es iesaistos?** (*mājas darbs*)

Uzdevuma mērķis: **mācīties izprast, analizēt, diskutēt, attēlot**

Metodes: Fotografēšana, izpētes attēlošana, diskusija, secinājumi

Vērtēšanas kritēriji: saturs (vai atbilst tēmai – ilgtspējīgs dzīves veids, rezultāta attēlošanas kvalitāte (fotogrāfija, attēlu izvietojuma kompozīcija, teksta attiecības pret attēlu)

Kas jādara:

- 1) Atlasīt priekšmetus, kas ataino, to kā konkrēti es piekopju ilgtspējīgu dzīvesveidu, vai ko vēlētos darīt, lai mainītu / uzlabotu savus ieradumus.
- 2) Nofotografēt priekšmetus uz balta papīra (fona), vai vienkrāsaina, ne aktīva fona (4-8 produkti /attēli)
- 3) Izvietot attēlus pārdomātā kompozīcijā, A4 horizontāla formātā, lai sasniegtu kvalitatīvu rezultāta attēlojumu.
- 4) Pie katra attēla pierakstīt nosaukumu - vienu / divus vārdus, kas visprecīzāk raksturo attēla saturu (piem. ūdens patēriņa samazināšana / atkārtoti lietojams u.c.).
- 5) Lapas labajā, apakšējā stūrī autora anotācija:
Autora Vārds Uzvārds, programma, grupa

ILGSPĒJĪGA PRODUKTA RADĪŠANA

aprites ekonomika

ražošanas un patēriņa modelis

MATERIĀLS

RAŽOŠANA

LOGISTIKA

LIETOŠANA

NOBEIGUMS

radītā ietekmes mērīšana

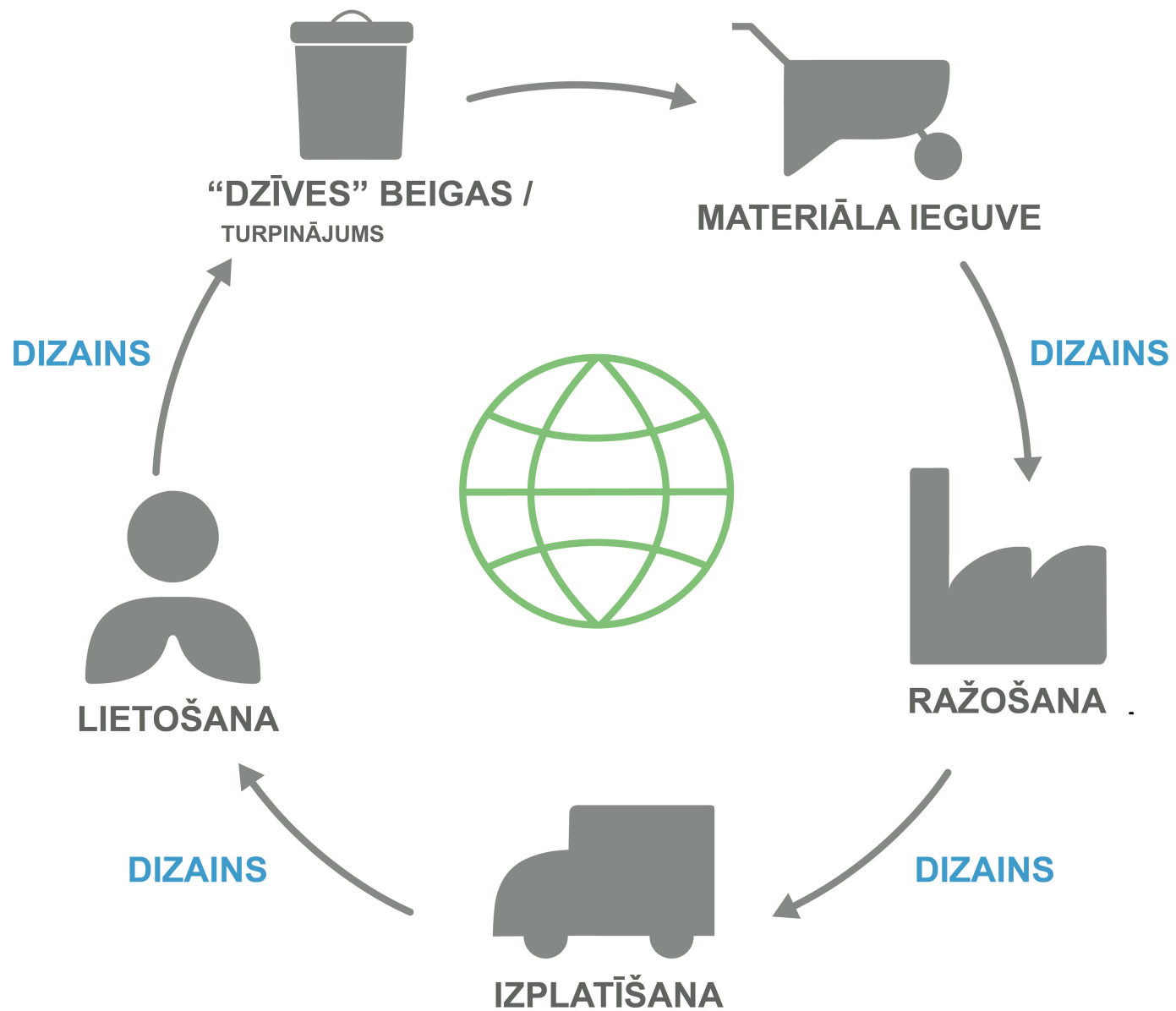
*radītā ietekmes mērījumi - design impact measures

*produkta dzīves cikla analīze - life cycle analysis/LCA

produkta
dzīves cikls

PRODUKTA DZĪVES CIKLA ANALĪZE

life cycle analysis/LCA

produkta dzīves cikls

MATERIĀLS — produktam: kādi materiāli, viens vairāki (kā audzēts / kur iegūts, dabīgs, ātri atjaunojams resurss, pārstrādāts), kur un kā iegūst, iepakojumam:

RAŽOŠANA — materiālu ražošana (austs, liets utt, kāda apstrāde (krāsots, apdrukāts, u.c.), produkta ražošana (katras sastāvdaļas ražošanas sastāvdaļas, rezerves daļu pieejamība, remontu procesu vienkāršošana un pārstrādes procesu atvieglošanu), Konstrukcija - Apģērba vai aksesuāru konstrukciju var izveidot tā, lai materiālu pārpalikumu pēc piegriešanas atliktu pavisam maz vai nebūtu nemaz.

Ētika

Bērnu darbaspēka izmantošana, darbinieku algas, kas ir mazākas par iztikas minimumu, veselībai un drošībai riskanti darba apstākļi un vardarbība pret dzīvniekiem ir lielākās problēmas, kas jārisina modes industrijai,

Iepakojums

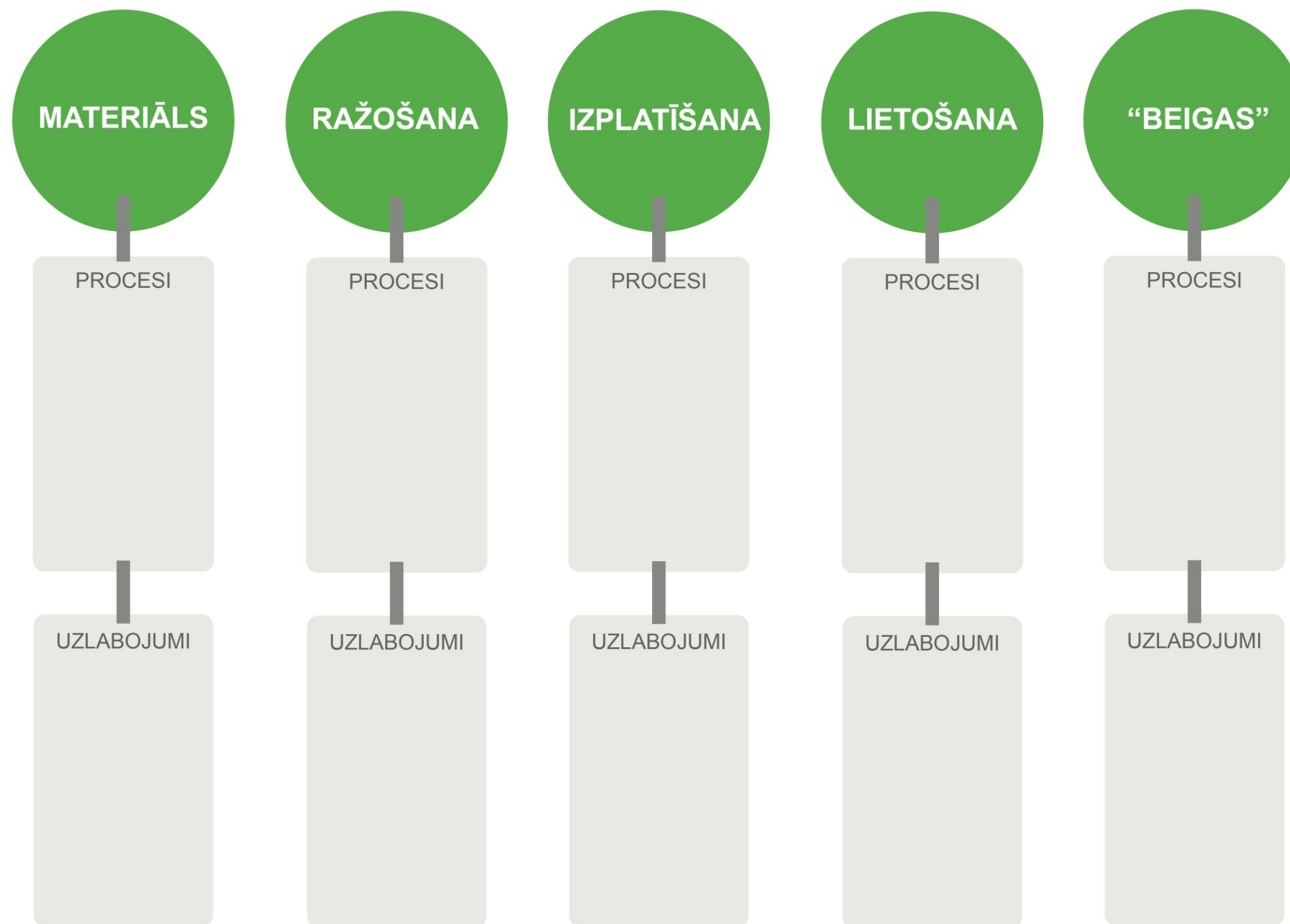
Iepakojuma materiāli var būt ļoti dažādi atkarībā no produkta veida un pārdošanas kanāla, – tas var būt maisiņš, zīdpapīrs, dažādu veidu kastes, uzlīmes, līmlentes, saspraudes, aploksnes, zīmoloti pakaramie, apģērba vai ādas aksesuāru glabāšanas maisi utt. Arī šie materiāli piesārņo vidi, tādēļ ir vērts apsvērt videi pēc iespējas draudzīgākas versijas. Varbūt iepakojums arī ir lietojams, ir kāda funkcija

IZPLATĪŠANA – piegāde ar kādu transportu, veikalā vai internetā, Svarīgs aspekts izejmateriālu izvēlē ir arī to ražošanas vieta – jo tā ir tuvāk,

LIETOŠANA – izturība (materiāls), dizains ilglaicīgs, kopšanas process, kas, cik daudz tiek patērēts,

“DZĪVES” BEIGAS – pārstrāde, atkārtota izmantošana, labošana, atdošana, apmaiņa, šķirošana

UZDEVUMS: Produkta dzīves cikla izpēte *(klases darbs)*

6. UZD. PRODUKTA DZĪVES CIKLA IZPĒTE (life cycle analysis/LCA)

produkta sastāvdaļas

DIZAINERA, RAŽOTĀJA, LIETOTĀJA ATBILDĪBA

APĢĒRBU INDUSTRIJA: <https://www.youtube.com/watch?v=GprVaAVPEI8>

VEIDI, KĀ MAINĪT: <https://www.youtube.com/watch?v=tLfNUd0-8ts>

T KREKLA DZĪVES CIKLS: https://www.youtube.com/watch?v=BiSYoeqb_VY

TEKSTILA PĀRSTRĀDE: <https://www.youtube.com/watch?v=23vUvQN-R1Y>

SLIKTI DARBA APSTĀKĻI: <https://www.youtube.com/watch?v=5-0zHqYGnlo>

IZMANTOTIE RESURSI:

Aprite ekonomika:

<https://www.naudasskola.lv/lv/izproti/naudas-skola-atbild/ilgtspeja/kas-ir-aprites-ekonomika>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/145101-aprites-ekonomika>

Saražotā ietekmes mērījumi:

<https://medium.com/disruptive-design/a-guide-to-life-cycle-thinking-b762ab49bce3>

Produkta dzīves cikla analīze:

<https://medium.com/design-leadership-notebook/can-and-should-we-measure-the-impact-of-design-178ef3195b5a>

<https://hbr.org/1965/11/exploit-the-product-life-cycle>

T KREKLA DZĪVES CIKLS: https://www.youtube.com/watch?v=BiSYoeqb_VY

PRODUKTA DZĪVES CIKLS(spēle): <https://produkta-dzives-cikls.urda.lv/?view=game>

Ilgtspējīga dzīvošana šeit un tagad:

<https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/23.10.2021-vides-fakti.id242198>

LTV1, raidījumu cikls «Vides fakti»

Tekstila industrija, lielākais piesārņotājs:

APĢĒRBU INDUSTRIJA – LIELĀKAIS PIESĀRŅOTĀJS: <https://www.youtube.com/watch?v=GprVaAVPEI8>

VEIDI KĀ MAINĪT: <https://www.youtube.com/watch?v=tLfNUD0-8ts>

TEKSTILA PĀRSTRĀDE: <https://www.youtube.com/watch?v=23vUvQN-R1Y>

SLIKTI DARBA APSTĀKLI: <https://www.youtube.com/watch?v=5-0zHqYGnlo>

<https://www.latvija2030.lv>

<https://www.youtube.com/watch?v=23vUvQN-R1Y>

MIKC „Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola”

Izglītības programma: Produktu dizains

1.Kurss

Modulis: **Dizaina procesi**

Pedagogs: **Baiba Lindāne**

2023